

Μακεδονικά

Τόμ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.
1953

Ίω. Κ. Βασδραβέλλη, Η Θεσσαλονίκη κατά τον αγώνα της ανεξαρτησίας. [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Μακεδονική βιβλιοθήκη αρ. 5]. Θεσσαλονίκη, 1946. 8ον σ. 46.

Γ. Τ. Κόλιας

doi: [10.12681/makedonika.9333](https://doi.org/10.12681/makedonika.9333)

Copyright © 2016, Γ. Τ. Κόλιας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κόλιας Γ. Τ. (2017). Ίω. Κ. Βασδραβέλλη, Η Θεσσαλονίκη κατά τον αγώνα της ανεξαρτησίας. [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Μακεδονική βιβλιοθήκη αρ. 5]. Θεσσαλονίκη, 1946. 8ον σ. 46. *Μακεδονικά*, 2, 793-794. <https://doi.org/10.12681/makedonika.9333>

Ἰω. Κ. Βασδραβέλλη, 'Η Θεσσαλονίκη κατά τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας. [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ βιβλιοθήκη ἀρ. 5]. Θεσσαλονίκη, 1946. 8ον σ. 46.

Τὸ θέμα εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐνδιαφέρον, ἀποβαίνει δ' ἔτι μᾶλλον, διότι ἀναφέρεται εἰς κεφάλαιον τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας, τὸ ὁποῖον μέχρι πρὸ ὀλίγου χρόνου δὲν εἶχε τύχει τῆς δεούσης προσοχῆς ἐκ μέρους τῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης. Ἡ συμμετοχὴ πράγματι τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Βορείου Ἑλλάδος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας ἠγνοήθη, ὅσον δὲν ἔπρεπεν, ἀν καὶ τὸ γεγονός τοῦτο ἔχει τὴν ἐξήγησίν του. Αἱ βόρειαι ἐπαρχίαι δὲν εἶχον τὴν τύχην νὰ ἐλευθερωθοῦν παρὰ μετὰ παρέλευσιν ὀλοκλήρου σχεδὸν αἰῶνος ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ὅταν δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἀπληλευθερώθησαν, ἤρχισεν, ὡς ἦτο ἐπόμενονον, ἡ ἐρευνα τῶν διαφορῶν περιόδων τῆς τοπικῆς ἱστορίας ἐκ μέρους καὶ Μακεδόνων ἐρευνητῶν. Δὲν στερεῖται δὲ ἰδιαζούσης σημασίας ἡ συγκρότησις τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, οὔτε ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεώς της οὔτε ὡς πρὸς τοὺς σκοποὺς της. Παρ' ὅλον τὸν βραχὺν βίον της ἡ Ἐταιρεία ἀρκετὰ ἔργα ἔδωκεν ἕως σήμερον εἰς τὴν δημοσιότητα, ἀνήκοντα εἰς συγγραφεῖς, συνδεομένους κατὰ κάποιον τρόπον μὲ τὴν Μακεδониαν. Ὁ κ. Ἰω. Κ. Βασδραβέλλης εἶναι ἓνας ἀπὸ αὐτούς, τὰ δὲ δημοσιεύματά του ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐταιρείας εἶναι πολλά. Εἰς αὐτὰ ἀνήκει καὶ τὸ περὶ τῆς Θεσσαλονικῆς κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας.

Τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον δημοσίευμα ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον (σ. 1-36) ὁ συγγραφεὺς ἐξιστορεῖ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, διασκοῦντος τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐνῶ εἰς τὸ δευτέρον (σ. 37-43) δημοσιεύονται τὸ πρῶτον ἔγγραφα ἐκ τῶν ἀρχείων Βεροῖας καὶ Θεσσαλονικῆς, σύγχρονα τῶν γεγονότων καὶ σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα. Ὁ κ. Β. ἀντιῶν ἀπὸ πηγὰς ἤδη δημοσιευμένας, ἀλλὰ καὶ ἀνεκδότους, καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν του σχετικὴν βιβλιογραφίαν ἀναπτύσσει τὰ ἐπὶ μέρους κεφάλαια τοῦ θέματός του. Εἶναι δὲ ταῦτα: 1. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Θεσσαλονικῆς καὶ τῶν πέριξ πρὸ τοῦ 1821, 2. Ἡ Θεσσαλονίκη κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἀγῶνος, 3. Ἡ τρομοκρατία ἐν Θεσσαλονικῇ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, 4. Ὁ διορισμὸς τοῦ Ἐμπουλουμποῦτ κασᾶ ὡς μουτσαρίφη Θεσσαλονικῆς, 5. Τὰ καταπιεστικὰ μέτρα τοῦ Ἐμπουλουμποῦτ κατὰ τῶν Θεσσαλονικέων, 6. Αἱ διώξεις εἰς τὴν περιφέρειαν Θεσσαλονικῆς, 7. Ἡ θανατικὴ ἐκτέλεσις τοῦ ὑποπροξένου τῆς Δανίας Ἐμμ. Κυριακοῦ, 8. Ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Ἐμπουλουμποῦτ ἐκ Θεσσαλονικῆς καὶ τὰ τελευταῖα γεγονότα τῆς ἐπαναστατικῆς περιόδου. Βεβαίως δὲν εἶναι διεξοδικὴ καὶ πλήρης ἡ ἀνάπτυξις τῶν γεγονότων, ἰδιαιτέρως ὠρισμένων κεφαλαίων, ὅπως π.χ. τῶν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου. Πάντως ὁ ἀναγνώστης διδάσκειται ὅτι καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, ὅπου τὸ ἑλλη-

νικὸν στοιχεῖον δὲν ἦτο μόνον πολυάριθμον, ἀλλὰ καὶ ηὔδοκίμει εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς ἄλλους τομεῖς τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς πόλεως, ἐγνώρισε νύκτας καὶ ἡμέρας φρίκης. Ὁ φόρος αἵματος ἦτο μέγας. Οἱ σφαγέντες ὑπερέβησαν τὰς 3.000 κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ συγγραφέως, εἰς πολὺ περισσοτέρους ἀνέρχονται οἱ ζητήσαντες τὴν σωτηρίαν των διὰ τῆς φυγῆς, ἐνῶ πλήρης ἦτο ἡ οἰκονομικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καταστροφή. Πληρεστέρα θὰ γίνῃ ἡ ἔρευνα τοῦ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ θέματος, ὅταν δημοσιευθοῦν τὰ σχετικὰ ἔγγραφα τῶν ἀρχείων Κωνσταντινουπόλεως, ὡς καὶ τῶν ὑπουργείων τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν κρατῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τότε διετῆρουν προξένους ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχει ἡ ἐργασία τοῦ κ. Β. ἀποτελεῖ ἀξιοπρόσεκτον συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς συμμετοχῆς τοῦ βορείου Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς δοκιμασίας τοῦ 1821-1830.

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Ἰω. Κ. Βασδραβέλλη, Ἄρματολοι καὶ κλέφτες εἰς τὴν Μακεδονίαν. [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ βιβλιοθήκη ἀρ. 8]. Θεσσαλονίκη, 1948. 8ον σ. 115.

Θέμα πολὺ ἐνδιαφέρον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, τὸ ὁποῖον ὅμως συνήθως φέρεται συνδεδεμένον μὲ περιοχὰς τῆς κεντρικῆς καὶ νοτίου Ἑλλάδος. Βεβαίως ἀρματολισμὸς καὶ κλεφτουριά ὑπῆρξε καὶ ἤκμασε καὶ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Τὸ πρῶγμα ὅμως ἦτο γνωστὸν εἰς στενὸν μόνον κύκλον μελετητῶν τῶν πηγῶν τῶν περὶ τὴν ἐπανάστασιν χρόνων, ὡς καὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν περιορισμέναι ἦσαν αἱ γνώσεις, καθ' ὅσον αἱ πηγαὶ ἦσαν ὀλίγαι καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπ' αὐτῶν παρεχόμεναι εἰδήσεις πενιχραί. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ἀγωνιστῆς τοῦ 1821, Μακεδὼν τὴν καταγωγὴν, Ν. Κασμουύλης ἐλάχιστα παρέχει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του στοιχεῖα περὶ τῶν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Μακεδονίας γενικώτερον. Τὰ πράγματα ὅμως μετεβλήθησαν, ὅταν ἤρχισαν δημοσιεύμενα ἔγγραφα τῶν ἀρχείων Βεροίας καὶ Θεσσαλονίκης.

Ὁ κ. Ι. Βασδραβέλλης μὲ τὸν ἀξιέπαινον ζῆλον, ὃ ὁποῖος τὸν διακρίνει, ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος τῶν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Μὲ βάσιν γνωστὰς ἤδη πηγὰς καὶ βοηθήματα, τὸ κυριώτερον δὲ μὲ τὴν ἐπικουρίαν ἀγνώστων ἔως σήμερον ἀρχειακῶν στοιχείων ἐφιλοπύνησε τὸ ἀνὰ χεῖρας δημοσίευμα. Τοῦτο σύγκειται ἐκ δύο μερῶν. Εἰς τὸ πρῶτον (σ. 1-48) ἐκτίθενται κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν γεγονότα σχετικὰ μὲ τὴν δρᾶσιν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν ἀνὰ τὴν ὄρεινὴν Μακεδονίαν. Εἰδικώτερον γίνεται λόγος περὶ τῶν πρώτων ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν, περὶ τῶν κλεφτῶν τῆς βορείου Μακεδονίας,